

Rannikon lajit

Lajien levinneisyyteen Pohjanlahdella vaikuttavat pohjan laatu, veden suolapitoisuus, lämpötila, ravinteisuus, happitilanne sekä aallokko- ja jääolosuhteet. Ilmastonmuutos vaikuttaa moniin näistä tekijöistä ja on todennäköistä että lajien levinneisyydet muuttuvat. Mikäli suolapitoisuus Pohjanlahdella laskee, mereiset lajit kuten rakkohauru, sinisimpukka ja eräät muut selkärangattomat taantuvat, kun taas makean veden lajit, erityisesti vesikasvit todennäköisesti leviävät entistä laajemmille alueille.

Nykytila

Rakkohauru ja sinisimpukka tarjoavat ravintoa, suojaa ja kiinnittymispintoja selkärangattomille ja kaloille. Otollisissa olosuhteissa rakkohauru muodostaa yhtenäisen vyöhykkeen 0,5 – 5 metrin syvyyteen ja hieman syvemmältä voi myös sinisimpukoita löytää yhtenäisinä mattoina. Molemmat lajit ovat alkuperältään mereisiä, eikä niitä löydä Merenkurkun pohjoispuolelta.

Vesikasvit viihtyvät Itämeren makeavetisimmillä alueilla. Perämerelle ja Merenkurkulle tyypillisiä lajeja ovat lahnaruohot, luikat, palpakot, vesirikot ja eräät vesisammalet sekä harvinaisista lajeista nelilehtivesikuusi, upossarpio ja paunikko. Monet niistä eivät laajemmin esiinny Selkämerellä. Em. lajien pitkäaikaismuutoksista Pohjanlahdella on vain vähän tietoa. Olosuhteet ovat viimeisen parin sadan vuoden ajan pysyneet melko samanlaisina, joten – ainakin alueilla, joita ihmisen aiheuttama rehevöityminen ei merkittävästi vaivaa – levinneisyyksissä ei todennäköisesti ole tapahtunut suuria maantieteellisiä muutoksia.

Tulevaisuus

Itämeren suolapitoisuus laskee ilmastonmuutoksen aiheuttaman sadannan lisääntymisen myötä. Tästä syystä rakkohauru ja sinisimpukka todennäköisesti häviävät Merenkurkusta ja vähenevät myös Selkämerellä. Rakkohaurun levinneisyyden on arvioitu sadassa vuodessa siirtyvän Merenkurkusta Rauman tienoille. Mereisten lajien tulevaisuutta Pohjanlahdella on kuitenkin vielä vaikea arvioida. Vesikasvien puolestaan voidaan olettaa leviävän entistä laajemmille alueille, ainakin mikäli muut niille tärkeät ympäristötekijät säilyvät suotuisina.

Mikäli rakkohauru ja sinisimpukka häviävät, myös näitä lajeja elinympäristönään ja ravintonaan käyttävät selkärangattomat ja kalat kärsivät. On kuitenkin mahdollista että vesikasvit voivat korvata rakkolevän tarjoaman elinympäristön. Toisaalta vesikasvit kiinnittyvät pohjaan juurakoilla, eivätkä ne tulevaisuudessa esiinny kovilla pohjilla. Merenkurkun ja Selkämeren kallio- ja kivikkorannoilla matalan veden ekosysteemissä voi siten tapahtua merkittäviä muutoksia.

Rakkohaurun nykyinen levinneisyys Suomen rannikolla. Huomaa levinneisyyden pohjoisraja Merenkurkussa. Lähde: VELMUn karttapalvelu <https://paikkatieto.ymparisto.fi/velmu>

Markku Viitasalo (SYKE)